

A Szabadság teret a Rákóczi utca köti össze a város régi piacterével, a mai Óváros térrel. A XVIII-XIX. századi épületekkel övezett utca maga is az óvároshoz tartozik, jobbra-balra kisebb utcák, sikátorok vezetnek innen a Vár alatti városrészbe.

A Rákóczi utca épületei között megtaláljuk Francsics Károly, naplóró borbély lakóházát és Auer Lipót világhírű hegedűpedagógus házát - Rákóczi u. 4. -, s mellette láthatjuk a Fekete Sas Patikát. A város jelenlegi főtere hangulatilag egységes, ám építészetiileg eklektikus képet mutat. Az utca bal oldalán egymás mellett XVIII. századi copf-stílusú épületek láthatók, közöttük a zirci cisztercita rend által épített [Pósház](#), mely jelenlegi nevét egykori tulajdonosáról, Pósa Endre könyvkereskedő-nyomdásról kapta. A tér jobb oldalán a szecesszió korában született házak homlokzatának lágy vonala éles ellentétben áll a korábbi századok markáns, szigorú építészeti hagyományaival. A régi piactér lassan visszanyeri agóra jellegét, a kávéházak teraszán, a Lugossy Mária által tervezett millenniumi emlékmű körül sorakozó padokon délutánonként egyre több veszprémi és főként látogató ül le beszélgetni, nézelődni vagy a nemzetközi rangú férfi kézilabdacsapat meccseit megvitatni.

A tér északkeleti sarkán hangsúlyos tömbként jelenik meg a [Városháza](#), mely 1896ban Egyházmegyei Alapítványi Hivatalnak épült. A romantikus stílusú épület felújított állapotában valóban a város büszkesége. A romantikus hangulatú Ányos utca lépcsőinek tetején áll R. Kiss Lenke alkotása, a Korsós lány, melyet a helyi szájhagyomány csak Zsuzsi szobornak nevez.

Ha a veszprémieket városuk szimbólumáról kérdezzük, bizonyosan a vár kapujában álló [Tűztoronyra](#) szavaznak. A Tűztorony eredetileg a várkaput védő toronynak épült, s már a 16. századi várfelmérési rajzokon is látható. A torony túlélte a török háborúkat, Heister osztrák generális 1704-es veszprémi dűlását, és elkerülte Lipót császár várlerombolási rendelete is. Az 1810-es földrengés folyamán azonban annyira megsérült, hogy a helyi hatóság lebontását fontolgatta. A veszprémi nemesség azonban közbelépett és megmentette a sok csatát látott építményt, s a város híres vízépítő mesterét, Tumler Henriket bízták meg a tervek elkészítésével. Tumler a rekonstrukció mellett új [Fecskendőházat](#) - tűzoltószertárt - is tervezett, s ez az 1817-ben elkészült épület lett egyben az új Városháza (1885-ig) is. A vigyázótorony így lett tűztorony. Ekkor vált a város jelképévé, és a lakók gondját is viselték híres

épületüknek, 1891-ben ismét felújították. A kívül-belül megszépült torony egészen az 1950-es évekig töltötte be tűzvédelmi szerepét. Ma a város legszebb kilátóhelye, s egyben óratornya, mely óránként Csermák Antal verbunkos zenéjét játssza. A hozzá kapcsolódó bástya falain belül tekinthető meg Veszprém nevezetes polgárainak pantheonja. Nem elhanyagolható tény, hogy a Tűztorony a Vár egyetlen látogatható középkori erődítmény-részlete. Az egykori Városháza tetőfelépítményén láthatjuk Veszprém címerét, a kivont kardú lovast ábrázoló domborművet. A később Ipartestületi Székháznak használt Fecskendőház oldalában áll Nepomuki Szent János, valamint Szent Flórián szobra.

A veszprémi vár középkori kapujának maradványaira épült eklektikus stílusú házban ma a [Modern Képtár - Vass László Gyűjtemény](#) termei találhatóak, melynek falában még látszanak az évszázados erődítmény lépcsői is.

A Modern Képtár – Vass László Gyűjtemény a legjelentősebb hazai gyűjtemény absztrakt geometrikus szemléletű alkotók munkáiból. Két részre osztható a Képtár: A kétévente megújuló állandó kiállító tér a földszinti termekben található, ahol egyszerre több mint 80 mű kerül bemutatásra, a több száz darabot számláló Vass László magángyűjteményből. Az időszakos kiállításoknak helyet adó galéria, az épületegyüttes emeletén helyezkedik el és negyedévente változik. Olyan művészek alkotásaiból nyílik itt önálló vagy csoportos kiállítás, akiknek munkái megtalálhatók Vass László magángyűjteményében. Csak néhány név a kiállító művészek közül: Bernar Venet, Bob Bonies, Reinhard Roy, Hellmut Bruch, Keserü Ilona, Nem's Judit, Barcsay Jenő, Sean Scully, Rita Ernst, Wolsky András, Arnulf Rainer, Josef Albers. A 7. számú épület galéria részén kapott helyet a több mint 1000 kötetet számláló kortárs képzőművészeti könyvtár, amely szintén Vass László tulajdona. A művészeti szakkönyvtár hozzáférhető egyetemi hallgatók, kutatók, művészek és érdeklődők számára, helyben történő olvasásra, kutatásra.

Az Óváros térről a várba sétálva érünk az 1936-ban épült [Hősök Kapujához](#), mely az első világháború áldozatainak állít emléket. A kapun belépve már a várban - a Vár utcában - találjuk magunkat. A látvány valóban utca jelleget tükröz, s aki középkori várrendszert remél felfedezni a veszprémi várban, az bizony csalódik. A 150 évig tartó török-magyar háborúk során Veszprém folyamatosan végvárként élte életét, többször

cserélt gazdát. A XVIII. századi konszolidáció során a város fokozatosan visszanyerte megyeszékhely jellegét, s mint püspöki székhely, újra fontos egyházi központ lett. (A XVII. században a megyegyűléseket általában Pápán tartották, s ebben a korszakban a veszprémi püspök is Sümegen lakott.) A vár épületein látszik Veszprém egyházi jellege, polgári ház alig található benne. A nagyrészt a XVIII. században épült hatalmas házak elnyelik a Vár belső terét - szűk utcává alakítva azt -, csupán az [Érseki Palota](#) előtt nyílik ki előttünk a Szentháromság tér. (Pedig a vár monumentális épületegyüttes, hosszúsága 360 méter, s a várfalak között mért legnagyobb szélesség megközelíti a 100 métert, ám ez a beépítések miatt nem érzékelhető.)

A Várkapun túl aprócska tér; a vadszőlős falon Lugossy László fotocellás elven működő ivókútja, előtte kis pad, ahova le lehet ülni. A kútnál látható emeletes épületet a Havranek doktor által késő-barokk stílusban emeltetett ház követi. Vele szemben, a [Simoga-ház](#) kapualjában nyílt meg a [Csikász Galéria](#), melynek kiállításai egész évben látogathatók. Ugyanitt juthatunk fel a Tűztoronyba. Belső udvarában, a bástyakertben láthatjuk a már említett Veszprémi Panteont. A szűk Vár utcán haladva jobb oldalon, az ügyészség falán két tábla: az egyik Batsányi Jánosnak, a zaklatott életű magyar költőnek állít emléket, aki itt Veszprémben, a piarista gimnáziumban tanult, a másik Brusznai Árpád tanárnak, az 1956-os forradalom és szabadságharc mártírjának emléket őrzi. Kerítésfalával támaszkodik az ügyészség házának a XVIII. században épült egykori piarista gimnázium (később, 2008-ig a Veszprémi Közgazdasági Szakközépiskola) ma üresen álló, kívülről sajnos nagyon elhanyagolt épülete.

Szemben vele látható az oroszlánfejdíszes Megyei Bíróság és egykori várbörtön. Sétánkat folytatva, jobbra a Szent Imre Piarista- és Helyőrségi-templomot, és a püspöki alkalmazottak házát látjuk, majd a Szentháromság térre érkezünk. Az utca egyenes vonalát megtörő Dubniczay-féle, eredetileg kanonoki ház mellett, aprócska parkban állították fel a Vetési Albert reneszánsz veszprémi püspök korából származó, úgynevezett Vetési-kő másolatát, melynek faragott díszítései között megtaláljuk a püspök címerét is.

Eddig nem beszéltünk a vár kockaköves utcájáról, ám a Szentháromság térhez érve mindenféleképpen meg kell említenünk, ugyanis a fekete bazaltkövek mellett világos kockakövek jelzik az egykori belső vár falait. Mint a legtöbb vár, úgy a veszprémi is

belső és külső várból állt. A talpuk alá simuló fehér kövek a belső vár háromtornyos kapujának (ami Veszprém megye címerébe is bekerült), valamint a kaput védő barbakán bástyának helyét jelzik.

A térre lépve a vár szívébe érkezünk. Balra a már említett [Dubniczay-palota](#) emelkedik. Nagyszabású felújítása 2006-ban fejeződött be, új funkciót kapott: jelenleg a Várgaléria és Tegulárium – téglagyűjtemény tekinthető meg a gyönyörű barokk épületben.

Dubniczay-palota

A palotát Dubniczay István kanonok építtette 1751-ben. Az épület, a Szentháromság téren, Veszprém egyik legszebb barokk emléke. A palotát története során többször átépítették. Dubniczay István kanonok püspöki parancsra egytraktusos, egyemeletes házat építtetett. Szimmetrikus ablaktengelyes, timpanonos oromdíszén két angyal tartja a Jó Tanács Anyjának képét. A feltárások során istálló, várfal, ágyúbástya, kazamata nyomaira bukkantak. A palotában a restauráció során jó állapotú, aprólékosan kidolgozott díszítőfestéseket tártak fel.

A palotában jelenleg négy kiállítóhely; a palota, a Várgaléria és a Magtár időszakos kiállításai, a déli oldalon pedig a Tegulárium várja a látogatóit.

Tegulárium – téglagyűjtemény

A Dubniczay-palota déli szárnyának pincerendszerében látható kiállítás a római kortól napjainkig mutatja be az agyag alapú építőanyag felhasználásának módjait, valamint a téglagyártás régi eszközeit, mint a téglavetőformák, billogok. A Teguláriumban helyet kaptak a történelmi Magyarország gyűjtőterületéről származó, írott, karcolt, sablonban készült monogramos, pecsétes, címeres téglák és különleges tetőcserepek is. Tovább haladva mellette áll a Bíró-Giczey-féle kanonoki ház, a Ferences rendházás templom. (A kanonoki házak építtetőjük nevét viselik, akik mint az egyházi arisztokráciatagjai, a püspöki székhely központjában építtették fel házaikat.) A Bíró-Giczey Ház ad otthont a 2011-ben nyílt [Szaléziánus-Érsekségi Turisztikai Központnak](#). Az érdeklődők a XVIII. századi házat bebarangolva pazar barokk falfestményekben gyönyörködhetnek, valamint közelebbről megismerhetik a liturgia tárgyait. Az üvegpadlós gyógynövényes kiállítóterben és a kertben gyógynövényes ágyások között sétálhatnak.

Bepillanthatnak egy hegedűkészítőmester munkájába, megpihenhetnek a tea-és kávéházban, a gyerekek pedig kipróbálhatják képességeiket a kézműves-foglalkoztatóban.

A tér két legfontosabb, látványában is monumentális épülete az Érseki Palota valamint a [Szent Mihály Bazilika Főszékesegyház](#). Az Érseki Palota hatalmas fehér épülettömbje az egyház és az építető, Koller Ignác veszprémi püspök egykori gazdagságát, hatalmát hirdeti. Az 1776-ban elkészült palota terve Fellner Jakab munkája. Az E-alaprajzú épület karéjosan visszametszett sarkai, az erkély fölött emelkedő timpanon - rajta Koller püspök címerével -, a párkányon álló váza virágfüzéreit tartó angyalok, a bástyaszerűen kiugratott oldalszárnyak mozgalmassá teszik az épületet. A palota a vár alól is káprázatos látványt nyújt, a várfalakra támaszkodó hatalmas hátsó erkély mintha az egész épületet tartaná.

Itt, a vár belső részében találhatjuk Veszprém néhány Árpád-kori emlékét. A barokk Nagypréposti Ház és az Érseki Palota között bújik meg a XIII. században épült a [Gizella-kápolna](#). Bár a veszprémi hagyomány Gizellához köti nevét, valójában semmi köze az első magyar királynéhoz. Az eredetileg kétszintes kápolna a török korban majdnem teljesen elpusztult, később többször is felújították, és az új Püspöki Palota építéskor szinte egészen elbontották. Mai töredékes állapotában is felemelő élményt nyújtanak középkori falfestményei - melyek a tizenkettőből hat apostolt ábrázolnak -, valamint a keresztboltozatos szentély és a szép zárókövek.

A Nagypréposti Ház mellett, a bazilika mögött a vár egykori kiskapujának helyén meredek lépcső vezet a Benedek-hegy felé, de ne induljunk még! Nézzük meg a Padányi Bíró Márton püspök által 1750-ben készíttetett Szentháromság szobrot! Szentjei között feltűnik Szent Márton, az építető püspök védőszentje, Szent István, Szent Imre, Szent György és Mária Magdolna is, és az emlékművön megtalálható építetőjének családi címere. A Nagypréposti Ház előtt a negyven méter mély Várkútba pillanthatunk, melyet 2002-ben régészetiileg feltártak, és egyben fel is újítottak.

Veszprém székesegyháza tökéletesen példázza városunk sorsát, történelmét. Az István király által 996-ban alapított - az országban első - veszprémi püspökség székesegyháza az okiratok szerint már 1001-ben itt állt, a vár északi részén. A templomot Gizella, első magyar királyné alapította, s mivel ezáltal ő volt a kegyúrnője, később fenntartását is segítette adományaival. Ezek után a mindenkori magyar

királyné lett a veszprémi Szent Mihály Székesegyház kegyúrnője, s ennek köszönhető, hogy a magyar királynék koronázási joga a veszprémi püspökre szállt. Ezért is nevezhetjük Veszprémet a királynék városának. Az eredetileg román stílusban épült templomot a XIII. században feldúlták Csák Péter főúr csapatai, s később a XIV. században is leégett. A török időkben osztozott a város sorsában, a számos ostrom alatt szinte teljesen elpusztult, s a Rákóczi-szabadságharc sem kerülte el, 1704-ben Heister császári generális katonái gyújtották fel. A viharos történelmet megélt székesegyház újjáépítése Esterházy Imre püspök nevéhez köthető. Az 1723-ban, barokk stílusban helyreállított templom szinte a romokból épült fel, s lett újra az egyházmegye első számú temploma. Jelenlegi neoromán stílusát az 1910-es teljes átépítés során nyerte el. A templom középkori maradványai láthatók kibontva a déli és északi hajófalán. Ma is látogatható háromhajós román-gótikus altemploma, amely egyben több veszprémi püspök végső nyughelye, és ide került első királynénk karcsont ereklyéje, amit Passau ajándékozott az érsekségnek.

A székesegyház északi oldala mellett találjuk Veszprém talán legrégebbi középkori épületét, a [Szent György-kápolnát](#). A kápolna építésének pontos idejét nem tudjuk, de a X-XI. századra tehető, és Szent Imre legendája szerint első királyunk fia ebben, az akkor még körkápolnában tette szüzességi fogadalmát. A XIII. században nyolcszögletűvé átalakított épületben őrizték hosszú évszázadokon keresztül Szent György fejereklyéjét.

A kápolna előtt álló szobor Szent Imre herceget ábrázolja, amint a legyőzött tisztátalanságot jelképező sárkányon állva egyik kezében kardot, a másikban liliomot tart. A székesegyházzal szemben áll a XVIII. században épült [Ferencs templom](#) és a rendház - ma Szent Ferenc Papi Otthon. A [Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjteménynek](#) helyt adó Tejfalussy-ház 1772-ben épült. A múzeum egyházi eredetű műkincseket őriz, és gazdag kőtára van. A Veszprémi Akadémiai Bizottság épülete, a hajdan volt Dravec-féle ház kívülről csupán egy a sok XVIII. századi épület közül, de belül szép, délies hangulatú kis kerttel rendelkezik, ahonnan egyedülálló kilátás nyílik a Jeruzsálem-hegyre. A házak sorát legkorábbi barokk épületünk, a Körmedy-ház zárja. Átellenben a Nagyszeminárium eredeti copf stílusából csak a díszes gyalogkapu maradt meg.

Hosszú sétánk végén elérkeztünk a vár északi fokára, ahonnan ismét megéri körülnézni. Az 1938-ban, Ispánky József által készített [Szent István és Boldog Gizella](#) szobrok mellett kitekintve a régi óváros házaira, girbe-gurba utcáira pillanthatunk, balra láthatjuk a Viadukt kettős ívét, jobbra a Benedek-hegy hol kopasz, hol repkény borította szikláit, a messze távolban pedig a Bakony sötétlő vonulatait.

Veszprém a szelek és a harangok városa, a hagyomány szerint ha nem fúj a szél, akkor épp harangoznak. A város ezen pontján azonban mindig fúj - lengedez, süvít - a Bakonyból lezúduló szél. Egy évezredes, sok-sok vihart megélt vár fokán állunk, mögöttünk a vár romantikus hangulata, előttünk a 11. századból származó óváros: a múlt összegyúrva a jelennel.